

СИСТЕМА ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

*Калагін Ю.А., доктор соціологічних наук, професор
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

Продовжується антитерористична операція на території Донецької та Луганської областей, у якій Збройні Сили України беруть безпосередню участь. Для ефективної бойової діяльності сучасній армії України необхідно враховувати передовий світовий досвід. Сьогодні військові все частіше вирішують разом із суто воєнними завданнями – гуманітарні, соціальні, адміністративні, поліцейські, технічні тощо. Коло завдань, що накреслюють військові, значно розширюється, до традиційних завдань додаються абсолютно нові – соціально-орієнтовані, військовослужбовці повинні бути готові до вирішення таких завдань. Аналіз світового досвіду свідчить, що за складністю характер нових завдань зовсім не поступається бойовим завданням, інколи навпаки, соціально-орієнтовані завдання більш складні та потребують більш тривалої, спеціальної підготовки для виконання. У сучасних умовах чіткого поділу функцій між військовими та цивільними вже не існує. Особливо це проявилось у ході операції НАТО на Балканах – Боснії, Албанії, Косово. Така тенденція знаходить прояв у проведенні антитерористичної операції в Україні. Створення в 2014 році підрозділів цивільно-військового співробітництва (ЦВС) у Збройних Силах України є прикладом упровадження прогресивного досвіду армій світу в діяльність української армії. Поява груп ЦВС у Збройних Силах України зумовлена змінами характеру сучасних воєнних конфліктів, що знаходять прояв у поглибленні втручання військових у царину, яка тривалий час вважалася суто цивільною.

Структурне рішення інституції цивільно-військового співробітництва передбачає створення окремого компонента у Збройних Силах України.

Головна мета та завдання цивільно-військового співробітництва повинна визначатися відповідно до політичних цілей державної влади. Функціонування інституції цивільно-військового співробітництва при одночасному проведенні воєнних операцій спрямоване на закріплення успіху

воєнних операції, поновлення функціонування державної влади на кризовій території.

Реалізація мети цивільно-військового співробітництва здійснюється у таких напрямках:

- Створення умов мирного життя населення.
- Відновлення системи державного управління.
- Відновлення інфраструктури регіону.
- Здійснення гуманітарної допомоги.

Зазначена мета передбачає необхідність постановки та розв'язання часткових завдань відповідно до основних напрямків реалізації:

Створення умов мирного життя населення:

— Роззброєння позаконних воєнних формувань, угруповань, боротьба з незаконним зберіганням і нелегальним обігом зброї та вилучення її у населення.

— Очищення території від мін і снарядів.

— Забезпечення свободи пересування.

— Боротьба з масовими заворушеннями.

— Боротьба зі злочинністю і бандитизмом.

Відновлення системи державного управління:

— Професійна підготовка державних службовців.

— Підготовка та проведення місцевих виборів.

Відновлення інфраструктури регіону:

— Налагодження систем водо- та енергопостачання.

— Інженерно-будівельні роботи.

— Роботи в галузі зв'язку та комунікацій.

— Транспортно-технічне забезпечення.

— Запобігання ядерного, біологічного та хімічного забруднення, екологічних катастроф та ліквідація їх наслідків.

Здійснення гуманітарної допомоги:

— Моніторинг гуманітарних проблем кризової зони.

— Ведення інформаційно-пропагандистської роботи серед місцевого населення.

— Організація харчування для постраждалого населення.

— Медичне забезпечення.

— Прийом, проходження митного контролю міжнародних вантажів.

- Доставка гуманітарних вантажів.

- Будівництво та облаштування тимчасових таборів для переміщених осіб.

Структура інституції цивільно-військового співробітництва повинна мати трирівневу побудову:

- Стратегічний рівень.

- Оперативно-тактичний рівень.

- Тактичний рівень.

На тактичному рівні призначаються тактичні групи. Склад, термін роботи групи визначаються відповідно до конкретної ситуації регіону, з урахуванням основних напрямків цивільно-військового співробітництва. До складу тактичної групи можуть долучатися функціональні спеціалісти (фахівці водо, енерго, газопостачання, медичної, комунальної, комунікаційної галузей тощо).

Важливе місце у визначенні моделі цивільно-військового співробітництва займає обґрунтування принципів її функціонування. До основних принципів, що впливають з аналізу відповідних наукових концепцій та світового досвіду відносяться:

Пріоритет воєнних цілей та завдань передбачає планування та виконання заходів цивільно-військового співробітництва згідно з інтересами воєнної операції.

Економічність передбачає найменше використання наявних ресурсів, заходи цивільно-військового співробітництва спрямовані на забезпечення мінімуму необхідного для забезпечення життєдіяльності місцевого населення.

Мобільність передбачає намагання охопити більшу територію, різні прошарки населення та соціальні інституції.

Наступництво передбачає накопичення та передачу соціального капіталу від попередників до наступників (тактика «передачі знайомств»).

Публічність передбачає відкритість, «піарський» характер кожного заходу цивільно-військового співробітництва.

Узгодженість передбачає координацію дій суб'єктів цивільно-військового співробітництва.

На сьогоднішній день Україна набуває першого досвіду цивільно-військового співробітництва, але для формування ефективної моделі цивільно-військового співробітництва адекватної викликам часу, необхідно відпрацювати вказані принципи на практиці.

Відсутність в Україні сталої системи цивільно-військового співробітництва, наукових розробок даної проблематики обумовлює необхідність проведення спеціального дослідження. Метою такого дослідження повинна бути концептуалізація національного феномену цивільно-військового співробітництва.

Реалізація поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

Визначення мети та завдань цивільно-військового співробітництва.

Розкрити структуру інституцій цивільно-військового співробітництва.

Обґрунтувати систему соціальних норм функціонування інституцій цивільно-військового співробітництва.

Провести аналіз професійних компетентностей військовослужбовців інституцій цивільно-військового співробітництва.

Об'єктом дослідження повинна виступити система цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України, а предметом дослідження – професійна діяльність військовослужбовців в інституціях цивільно-військового співробітництва.

Таким чином, аналіз сучасних тенденцій розвитку системи цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України дозволив окреслити основні елементи системи та визначити напрямок подальшого її дослідження.